

УДК 339.9

Петкова Л.О.*

ПОСТКРИЗОВА ДИНАМІКА СВІТОВОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Наслідки світової фінансово-економічної кризи та наслідків політики з подолання її наслідків суттєво змінюють тенденції сучасного світогосподарського розвитку – відбуваються зрушення в міжнародному та міжрегіональному поділі праці, трансформується гео економічні ролі розвинутих країн та країн, що розвиваються. Інвестиційна активність учасників міжнародного ринку, як одна із ключових форм міжнародних економічних відносин, найбільш наочно відображає зміну пріоритетів та стратегічних ролей зазначених груп країн.

Зміст структурних зрушень, що відбуваються в світовому економічному просторі за сучасного етапу глобалізації, характеризується підвищеними темпами зростання доходів у країнах, що розвиваються, порівняно з розвинутими країнами, починаючи з 1990-х рр.; посилення диференціації за доходами стало характерним не лише для країн з трансформаційними економіками, але і для розвинутих країн. Трансформація світового економічного простору прискорюється, значною мірою, завдяки глобальним фінансовим ринкам. До числа найбільш вагомих факторів світового фінансового простору, що активізують економічне зростання національних економічних систем, належать прямі іноземні інвестиції.

Посткризове відновлення відбувається нерівномірно, посилюючи тенденції структурних трансформацій докризового періоду. Незважаючи на тривалий період посткризового відновлення, загрозу повторної рецесії в глобальному вимірі, неоднозначну результативність антикризових політик, поглиблення проблеми заборгованості країн ЄС, притік прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в світі в 2011 р. збільшився до 1,5 трлн. дол. США. За даними World Investment Report 2012, зростання відносно попереднього, 2010 р. склало суттєвих 16 %, хоча рівня рекордного передкризового 2007 р., коли притік ПІІ склав 2 трлн. дол. США, все ще не досягнуто. Розподіл обсягів світових інвестицій між групами країн склався наступним чином: потоки ПІІ до розвинутих країн зросли на 21 % до 748 млрд. дол. США, до країн, що розвиваються – на 11 % до рекордних 684 млрд. дол. США, до країн з трансформаційними економіками, що включають країни СНД, Південно-Східної Азії та Грузію, – на 25 % до 92 млрд. дол. США. Важливе значення має трансформація галузевої структури світових прямих іноземних інвестицій. Так, після дворічного скорочення в 2011 р. збільшився на 43 % притік інвестицій в галузі добувної промисловості – до 200 млрд. дол. США. Одночасно, зменшились темпи приросту ПІІ в сектор послуг – 16 % до 570 млрд. дол. США та обробну промисловість – 6 % до 660 млрд. дол. США. Таким чином, за абсолютними обсягами прямих іноземних інвестицій в розрізі регіонів, відбувається поступове вирівнювання між розвинутими країнами та країнами, що розвиваються і трансформаційними, які в сукупності вже акумулюють 51 % світових ПІІ.

* д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародної економіки Черкаський державний технологічний університет

За галузевими пріоритетами зберігається домінування більш високотехнологічних секторів як реципієнтів міжнародних інвестиційних потоків. Наслідком нестійкої динаміки ПІІ періоду посткризового відновлення стала змінена галузева структура інвестицій за агрегованими секторами (табл. 1).

Таблиця 1
Галузевий розподіл прямих іноземних інвестицій, 2005-2011 рр.

Період	Добувна промисловість,		Обробна промисловість,		Послуги, млрд.	
	млрд. дол. США, %		млрд. дол. США, %		дол. США, %	
2005-2007	130	8	670	41	820	50
2008	230	10	980	42	1130	48
2009	170	13	510	39	630	48
2010	140	11	620	50	490	39
2011	200	14	660	46	570	40

* Складено за даними: *World Investment Report 2012 [електронний ресурс] / Режим доступу: http://unctad.org/en/Pages/DIAE/World%20Investment%20Report/WIR2012_WebFlyer.aspx*

Зростання абсолютних та відносних показників нарощування ПІІ в галузі добувної промисловості викликане посиленням ризиків обмеженості ресурсів для зростаючого світового виробництва. По-перше, країни, що розвиваються, і стали локомотивами зростання світового валового продукту, передусім Китай, мають ресурсовитратні економіки; по-друге, вкладання в добувні галузі є своєрідним засобом хеджування інвестиційних ризиків при нестійкості ринкової вартості інших активів. Скорочення обсягів інвестування в сферу послуг відбулось, головним чином за рахунок фінансових послуг (-52 % відносно 2005-2007 рр.), бізнес-послуг (-33%), транспорту і комунікацій (-31%).

Трансформація світового економічного простору обумовлена зростаючим впливом країн, що розвиваються на динаміку світового виробництва та міжнародного інвестування, збереженні циклічної взаємозалежності розвитку країн за всіма групами, посиленням соціальної диференціації в світі, зростанням масштабів інформації та технологій її використання, прискореним розвитком сітьових структур, що визначають всю систему міжнародних економічних відносин.

Специфіка процесів міжнародного інвестування в посткризовий період відображає підвищення ваги країн, що розвиваються та трансформаційних економік в структурі світових інвестицій, які акумулюють вже більше половини сукупного обсягу останніх. Зміни галузевої структури світових прямих іноземних інвестицій відобразили скорочення частки послуг на користь добувної та обробної промисловості, передусім, за рахунок фінансової складової. Характерною особливістю економічної політики національного та міжнародного рівнів є поєднання завдань інвестиційного процесу із стратегічними цілями стійкого економічного розвитку, вимогами охорони довкілля, посилення екологічності розвитку.